

ЕФЕКТИВНІ НАПРЯМКИ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

*Ю.Л. Якубенко, к.е.н, доцент
кафедри обліку, оподаткування та УФЕБ
Дніпровський державний аграрно-
економічний університет*

Надання фінансової захищеності підприємства - це процедура здійснення багатофункціональних елементів фінансової захищеності з можливістю уникнення ймовірних втрат, а також досягнення гранично ймовірного ступеня фінансової захищеності у наш час та у перспективі.

Метами надання фінансової захищеності підприємства - є сукупність заходів та концепція підприємства по їх виконанню і контролюванню, що дасть можливість отримати найвище значення ступеня фінансової захищеності підприємства.

Відштовхуючись від цілей формування підприємства, та зважаючи на відмінні риси державного менталітету і природного характеру управління підприємством, загальногалузевої специфіки створюється ідеологія підприємства.

Єрмошенко М.М. зазначає, що «з метою реалізації зазначених вище цілей та зважаючи на сформовану філософію підприємства його менеджментом формуються і розраховується потреба у різних ресурсах та створюється необхідних перелік компонент для кожного окремого підприємства, які дозволять йому досягти втілення своїх цілей діяльності» [4].

Дуже важливим кроком у забезпеченні економічної безпеки є стратегічне планування та прогнозування її «економічної безпеки». Цей етап передбачає розробку стратегічного плану «економічної безпеки». Він включає в себе якісні параметри використання ресурсів підприємства у поєднанні з його організаційною та функціональною структурою та взаємозв'язками структурних підрозділів, а також деякі кількісні орієнтири забезпечення функціональних компонентів та економічної безпеки загалом.

Погоджуючись з Варналії З.С. зазначимо, що «після розробки стратегічних планів діяльності підприємства проводиться оперативна оцінка рівня безпеки та поточне тактичне планування «економічної безпеки». Аналіз наявного рівня економічної безпеки проводиться на основі оцінки ефективності заходів щодо запобігання втратам та розрахунку функціональних та сукупних критеріїв економічної безпеки» [2].

Поточне планування економічної безпеки базується на розробці декількох альтернативних сценаріїв та обчисленні значень сукупних критеріїв економічної безпеки для кожного з них. Після вибору з результатів розрахунків найкращого варіанту та аналізу інших, розробляються рекомендації щодо поточного планування діяльності підприємства. Ці рекомендації не відрізняються від стратегічних довгострокових і не лише встановлюють якісні орієнтири поточної діяльності підприємства, але й містять кількісні цілі.

На основі оцінки рівня економічної безпеки та зроблених рекомендацій

здійснюється оперативне планування виробничо-господарської діяльності підприємства, після чого здійснюється практична реалізація розроблених планів.

У процесі фінансово-господарської діяльності підприємства з'являється інформація для аналізу стану його «економічної безпеки». На основі цієї інформації оцінюються функціональні та сукупні критерії економічної безпеки підприємства, їх відхилення від планових значень, аналізуються причини цих відхилень. Після цього формуються рекомендації щодо коригування набору корпоративних ресурсів, систем стратегічного та поточного планування фінансово-господарської діяльності підприємства, а також системи оперативного управління його діяльністю.

Варналій З. стверджує, що «коригування можуть вноситися і в систему планування економічної безпеки. В цьому випадку потрібно заново використовувати описані вище методи планування економічної безпеки і внести відповідні зміни в господарські плани підприємства і систему їх реалізації» [1].

Повністю розділяємо думку Дубецької С.П., що «...до основних напрямів надання економічної безпеки підприємства відносять:

- високу фінансову ефективність роботи, фінансову стабільність та незалежність підприємства;
- технологічну незалежність та високу конкурентоздатність технічного потенціалу підприємства;
- високу ефективність управління, оптимальну та ефективну організаційну структуру управління підприємством;
- високий рівень інтелектуальної кваліфікації персоналу підприємства;
- мінімальний вплив виробничої та господарської діяльності підприємства на навколишнє середовище;
- якісний правовий захист усіх аспектів діяльності підприємства, забезпечення захисту інформаційного поля, комерційної таємниці та досягнення необхідного рівня інформаційного забезпечення роботи всіх підрозділів підприємства;
- ефективну організацію безпеки персоналу підприємства, його капіталу та майна, а також комерційних інтересів» [3].

Реалізація напрямів забезпечення економічної безпеки підприємства створює умови не тільки для стабільності його функціонування, а й підвищення ефективності його фінансово-господарської діяльності, а також сприяє підвищенню економічного потенціалу галузей та економіки країни в цілому.

Таким чином, розробка і реалізація комплексної системи забезпечення економічної безпеки підприємств, що дозволяє прогнозувати загрози економічній безпеці та оперативно регулювати обсяги і структуру витрат на забезпечення економічної безпеки, дозволить якісно впливати на загальний фінансовий стан підприємства, що, в кінцевому підсумку, позитивним чином позначиться не тільки на діяльності самого підприємства, а й вплине на оздоровлення економіки країни в цілому.

Економічна безпека підприємства характеризується захищеністю

життєвоважливих інтересів підприємства від внутрішніх та зовнішніх ризиків і загроз, розробкою заходів правового, економічного, технічного, інформаційного і соціального характеру і вибору ефективних функціональних стратегій для досягнення економічної безпеки. При цьому, необхідно враховувати, що в першу чергу, стан захищеності носить динамічний характер. А в другу, загроза, що виходить зсередини підприємства є не менш небезпечною, ніж та, що виникає ззовні. По-третє, система економічної безпеки підприємства повинна базуватися на правовій основі і охоплювати всі напрямки діяльності господарюючого суб'єкта. У разі ефективно діючої системи економічної безпеки підприємству не загрожуватиме небезпека, воно буде захищено від внутрішніх і зовнішніх загроз, що дозволить стабільно функціонувати і розвиватися в майбутньому.

Основна мета управління економічною безпекою підприємства - забезпечення його сталого та ефективного функціонування в поточних умовах, створення потенціалу розвитку і зростання в майбутньому.

Ряд авторів Ординський В. Л., Керницький І. С. та Живко З.Б. стверджують, що «до основних функціональних цілей управління економічною безпекою підприємства відносять:

- формування необхідних корпоративних ресурсів (капітал, персонал, права, інформація, технології);
- стратегічне і тактичне планування фінансово-господарської діяльності підприємства;
- тактичне планування економічної безпеки за її функціональними складовими;
- здійснення функціонального аналізу рівня економічної безпеки» [5].

Виконання кожної з перерахованих вище цілей економічної безпеки підприємства необхідне для досягнення її головної мети. Крім того, кожна з функціональних цілей економічної безпеки має власну структуру підцілей, що обумовлюється функціональною доцільністю і характером роботи підприємства.

Економічну безпеку підприємства необхідно розглядати як складну структуру, що включає комплекс взаємопов'язаних елементів.

Структурний аспект передбачає встановлення ключових функціональних елементів, які впливають на процес забезпечення економічної безпеки підприємства. До важливих функціональних елементів забезпечення економічної безпеки підприємства, що дозволяє йому успішно функціонувати відносяться основні ресурси: людські, матеріальні, фінансові, основні засоби, інформаційні та інноваційні ресурси.

Система економічної безпеки підприємства ефективно функціонувати може тільки при реалізації дієвих і оптимальних функціональних стратегій. При цьому результатом роботи системи економічної безпеки є сталий розвиток і прибутковість фінансово-господарської діяльності підприємства.

У сучасних умовах розробка системи економічної безпеки підприємства є необхідною умовою підтримки стабільності діяльності в умовах нестабільності зовнішнього середовища. Найменше упущення в прогнозуванні або виявленні

загроз і ризиків може суттєво вплинути як на фінансову стійкість, так і на ділову репутацію підприємства.

У разі появи ознак банкрутства відбувається втрата не тільки матеріальних, фінансових ресурсів, ділової репутації, а й порушується інфраструктура, руйнується процес підприємницької діяльності.

Відновити фінансово-господарську діяльність набагато складніше, ніж своєчасно діагностувати і попередити загрози і ризики.

Необхідно відзначити, що дієвою система економічної безпеки може бути тільки тоді, коли вона охоплює всі напрямки діяльності підприємства, тобто є комплексною. Крім цього, вона повинна ґрунтуватися на чинному законодавстві і реалізовувати ефективні функціональні стратегії. Для підтримки економічної безпеки підприємства необхідно систематично проводити комплекс заходів:

- організаційно-адміністративні – встановлення режиму роботи підприємства, розробка заходів відповідальності за порушення економічної безпеки, розголошення комерційної таємниці;
- контрольні - формування обмежень вільного доступу до охоронного майна, фінансових ресурсів, інформації;
- програмні - впровадження прогресивних інформаційних технологій, баз даних, систем захисту від несанкціонованого доступу до них;
- моральні - проведення виховної роботи зі співробітниками, розробки кодексів поведінки, створення корпоративної культури;
- економічні - систематичний моніторинг фінансового стану по збалансованій системі показників, оцінка підприємницьких ризиків, управління ризиками, розробка заходів щодо поліпшення фінансового стану, усунення ознак банкрутства, фінансування захисних заходів та ін.

Отже, забезпечення економічної безпеки підприємства є постійним і безперервним процесом, який спрямований на досягнення загальної стратегії розвитку підприємства. Система економічної безпеки сприяє успішному функціонуванню підприємства не тільки в теперішньому часі, але і в перспективі.

Література:

1. Варналій З. Проблеми і шляхи забезпечення економічної безпеки України / З. Варналій // Економіка і управління. – 2017. – № 1. – С. 18–29.
2. Економічна безпека / за ред. З. С. Варналія. – К. : Знання, 2009. – 647 с.
3. Дубецька С. П. Економічна безпека підприємств України /С. П. Дубецька // Недержавна система безпеки підприємництва як суб'єкт національної безпеки України : зб. матер. наук.-практ. конф. (Київ, 16-17 травня 2003 р.). – К. : Вид-во Європ. ун-ту. – 2013. – С. 146 – 171.
4. Єрмошенко М. М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення / М. М. Єрмошенко. – К. : КНТЕУ, 2001. – 309 с.
5. Економічна безпека підприємств: підручник / [В. Л. Ортинський, І. С. Керницький, З. Б. Живко та ін.]. – К. : Алерта, 2011. – 704 с.